

Name: Altiya Altaf.
Subject: Punjabi

سوال نمبر 1۔

حسین شاہد اک وڈا نقاد اے۔
پورے دے حوالے نال نوٹ لکھو۔

تعارف

حسین شاہد پنجابی زبان دے نقاد، کہانی کار، ناول نگار
اے شاعر بن۔ اکپ نے چھاپوں پرے زبانہ نہیں لکھا
پر جو لکھا اے سچا لکھا اے۔ حسین شاہد عرصہ
دراز کون عکسوں باہر بن پر اوہناں واک اوہناں
دا تعارف اے۔ اکپ دا اہل تان غلام حسین
سی حد تک کہلی تان حسین شاہد اے اکپ نے ۱۹۶۶ء
توں پنجابی وچ لکھنا شروع کیتا۔ اکپ دا پہلا
مصنفون "مائٹل" نعتی۔ حسین شاہد دی تنقید
دی کتاب "پورے" دے تان نال چھپے۔ شاعری
کون بھر اکپ دی طبیعت ناول نگاری ول مائل سیوے
کے پہلا ناول "ڈرافٹ" دے تان نال سافے آپا۔

سوال پورے "داجائز" ہ

"پورے" حسین شاہد دے تنقیدی مضامین دا
مجموعہ اے۔ ایہ کتاب ۱۹۶۲ء توں پہلی واری اے

دو جی داری ۱۹۹۱ء نوں چھپی اسی کتاب و عہد
۱۶ مضامین شامل ہیں۔ مضمونان و سرناوین

درج ذیل ہیں۔

۱. عائشہ
۲. باران عالمگیر کے اناج و شاعر
۳. بوجے و جی پور
۴. اناج دا پنجابی ادب
۵. وچڑیاں رب عینا
۶. شاہ حسین دیان کو علافان
۷. شاہ حسین دی آکٹ گیلری
۸. شاہ حسین دے عدائی فیض
۹. میں کے وارن شاہ
۱۰. وارن شاہ دا چکر چھٹ
۱۱. پلو ای آواز
۱۲. سادیاں واران دے کردار
۱۳. صاحبان دا کردار
۱۴. جنوراں دے موہتر
۱۵. ج
۱۶. پنجاب دے اکھواں دی عنڈی
۱۷. عشق کے رول

حسین شاہ بطور نقاد / پورے

دے مضامین دا تجزیاتی مطالعہ

(۱) پنجاب دی سیماں :-

۱۹۴۷ء فکروں ام گل قومی

شعاع دی سی۔ آرو وائی، اردو زبان

دی گل کردار بنگال دے وینک بنگالی زبان دی

اوشیاں ول ویکہ پاکستان پنجاب وایاں دی

اٹی سیماں مار سوچیاں کج سوچواں

کچھ بیوک پنجابی زبان و ادب و ج نظم و نثر تحقیقی
 کے تنقید و اے پاس دھیان کریا اے ای صف
 دا ای بندہ حسین شاہد وی سی جتیاں بندہ
 نالوں پہلاں پنجابی تنقید و ادھیان ایسا اچھا
 سہراہان بنایا

۲) ڈاکٹر طارق عزیز دا حسین شاہد بارسا بیان:-

ڈاکٹر طارق عزیز کتاب دا بیٹ ٹائٹل آء نکھد
 نیں۔

حسین شاہد نے پنجابی تنقید و ج مدھیان دا بنیڈا
 ورھیان و ج موکاپا اے۔ پنجابی عزیز و افسانہ و ناول
 و ڈرامہ جی ہکاں حالی ٹیکر مینس اپڑ سکے پنجابی
 تنقید حسین شاہد داس اوس کون چروکئی اگاہانہ و دھ
 گئی اے۔ ایہا کارن ای ہے حسین شاہد دا
 برحق پسندانہ فکر اے جو با ولایتی حیاتی دی
 جانکاری۔ اوہ نے چرکوں ملکوں باہر مینس لیردیس
 نا جئے اونیان و ج اپنی ج کل نال یک پکائی اے
 اوہ عالمی ادب دا وڈے وڈے معیار وی اونیان
 و صاحب زکو دے مینس۔ حسین شاہد نے "یورپ"
 و ج پنجابی اکھان نوں کھل اکو نال وکھانے اے اے
 کردیاں نیویاں اونیان نے پنجابی تنقید نوں چھڑا
 اچار سپا ہے عالمی سطح دا معیار و دتا اے
 کہ یورپی یون اوس توں کھل اے گل کرنا

اپنی گل گنوا نا موسی -

(3) سحر (اصل پنجابی زبان تے ادب دی وقالیں)

"پورن" وج شامل پہلے پنج مضمون پنجابی زبان تے ادب بار ہن۔ ایہناں مضموناں وج راکی پاسے ایہہ گل کہن دی کوشش کئی کئی اے کہ اصل پنجابی زبان کسری اے تے سائون اوی اصل پنجابی زبان ایہناں مکلفناں وج ورنی جا پیری اے۔ دو پاسے ایہناں مضموناں وج پنجابی زبان دی پور وقالیں کئی کئی اے۔

(4) "پورن" وج حسین شایدا دا تخلیقی رنگ۔

"پورن" دا پہلا پنج مضموناں وج حسین شایدا تے تخلیقی رنگ استعمال کیتا اے۔ یعنی اوہناں سرحد سادی زبان نوں تنقیدی زبان استعمال کرن دی بجائے کسے لطیف، لوک کتب یا کسے کھل و بولان وچوں کوئی پہلو کڈھ کے اویدی بنیاد تے اپنی گل نوں اگے ودھایا اے۔

(5) "پورن" دا پہلا پنج مضمون۔

پورن دا پہلا پنج مضموناں وج تین گلاں تے زور دیا گیا اے۔

(۱) خالص پنجابی لہجہ

پہلی گل ایہ کہ پنجابی لکھن
لکھیاں سائون زبان تے ماحول دے اعتبار نال خالص
پنجابی لہجے تے خالص پنجابی منظران تون سامنے
رکھنا چاہیہ اے۔ منگے تنگے لفظ تے مناظر اوریناں
تون آکا چنگے منس تگدے۔

(۱۱)

پنجاب دیاں پرائیاں ہفتاں

دوجی گل ایہ کہ
حسین شاہد پنجابی شاعری وچ پنجابی دیاں پرائیاں
ہفتاں تون اپناون دے تھی وچ ہنس۔ حکم توہاں
ہفتاں دے حوالے نال اوہیاں واقعات اے کہ فارم
مجاویں بدل جاوے ہر روح وچ پنجابی لہجے، ٹھاورے،
روزمرے تے لفظاں دی ورتوں بیوی چاہیہ اے۔

(۱۱۱)

پنجابی وچ دوچھاں زبانیاں

حسین شاہد
بغیر سبک ضرورت دے پنجابی وچ دوچھاں
زبانیاں دے لفظاں دی ورتوں دے سبب خلاف
ہنس۔ حسین شاہد چاہیہ من کہ پنجابی
وچ کسے دوجی زبان دا رلا نہ سیوے۔ پنجابی
دا خالص لہجے تون استعمال کیتا جاوے۔

(6)

پنجابی زبان دے لہجے :-

پنجابی زبان دے درجنوں

لہجے ہن۔ حسین شاہی پنجابی ادیب، نون والہن
میرٹو ریتل پتیل نون کوکھ رکھن لئی زور دیندا
ہن۔ نون مڈم دھکوب انور دی غزل نون سرائیندا
ہن۔

میری جھگی دے دیوے نالوں کوئی بجلی وودھ پٹیار ہن
پر ہن اک ہباتی کمی آں کسے پنڈا دا مہر دار ہن
ہن۔ پچھلی رات دہلاں دی گاڑی تے ہونٹے پسنداجے
میر۔ اقروان تون وودھ کوئی ایہناں ٹینڈا دا غجوار ہن

حسین شاہی دی ایسے غزل دے نال پسندیدگی
اپنی جگہ پر غزل وچ استعمال میوڑاں جیزاں، لفظ،
محاورے تے دوز میر۔ ہن سارے بدل گئے ہن۔

(7)

حسین شاہی دے تنقیدی مضمون :-

تنقیدی مضمونان واسطے حسین شاہی نے شاہ حسین
وارث شاہ ریتل تے ڈھول پائشاہ دے قلم نون
عمدہ بنایا۔ ہر مضمون وچ نون رنگ برش
کرتے اپنی originality دا ثبوت دتا۔ شاہ
حسین بارہن مضمونان وچ ہر مضمون وچ ان
وکھ انداز نال شاہ حسین دے فکر آئے کل لکے
۔۔۔

(8) شاہ حسین دی اکڑ گیلری :-

حسین شاہ دا عطا لوف

رقطان دا عطا لوفی ہے جاپنی معنی ہے تکان ای
اکھڑن کے ہے مقصود کھویرا والیاں اشانان دا رنگ
روپ نوں ویکھ کے سمجھ کے کسوں اے لہو دا
کا۔ اہل وچ ویکھا دا ہے " شاہ حسین دی
اکڑ گیلری " والا مہزون عداقتی اظہار نوں اک
دوے رنگ دھڑکشی کر دا اے اوہناں نے اہم دسپا
اے کہ اکھڑے بنی دا استانی سوچ نال عطرہ
قدیم دا مساقہ اے۔

(9) شاہ حسین دا عداقتی فیصلہ :-

شاہ حسین دا

عداقتی فیصلہ والا مہزون اہل وچ سانوں اہم
دسپا اے کہ سوچ کے جھوٹ وچ نکلھدا کرن
لکھاں شاہ حسین نے عداقتی واکھڑ دو ٹوک
فیصلہ دے دیں۔ کدھرا گل گول مول میں رکھی -
حسین شاہ دا روایتی ہے نقشباتی لکھے ہے مڑی
روایتان نال اک ایسا وی فیصلہ دتا اے جیڑا
سرمایہ داری دی دینے نوں پوری طرح رد کر دے۔

لکھ کھڑ جنہاں دا جڑیا سو بھی جھوٹی جھوٹی
بھٹ پئی تیری جی چادر، جنگی فقراں دی جھوٹی

(10) "میں تے وارث شاہ" بار بیان :-

حسین شاہ

دا پورن "روح مہزون" میں آواٹ شاہ
بارا اک بڑی دلچسپ گل کشی اے کہ کسے نا کسے
بیز کولوں چھٹا کم مری تھوڑا مٹی اے آوے آکھا
کہ میری تے صاحب دی صلاح اک ہزار روپے - آ
اویاں نے اسی حوالے نال ایسا کھلی وارث شاہ مال ظاہر
کیتا اے۔ اسی مثال توں پتہ چلتا اے کہ ظاہر سوادا
اے اویاں نے کنگلی لفظ دا درجہ ظاہر کرنا چاہیے
تے اوہ لفظ Impressionism سوادا اے۔

(11) وارث شاہ دا ٹکڑ ڈھنگ :-

حسین شاہ

اسی گل دی وضاحت کشی اے کہ وارث شاہ دی
Ironic wisdom اویسی سادی "سیر" روح
چھاں فارسی اے۔ اسی انگریزی لفظ دا اچ
اردو روح ترجمہ کیتا جاوے تے تھوڑا ایسوں
"سٹم ظریفی" آکھا جاسکدا اے۔ حسین شاہ
اس دا پنجابی ترجمہ ٹکڑ دا ناں کیتا اے۔

سنایا رات کو قہہ جو پیرا بجے گا
تو اہل درد کو پنجابوں سے نوٹ لے گا

اہل درد پنجابیوں دا تھوڑا سا ٹکڑ اے کہ فرق
پتہ اے اے میں لکھا اے لکھا اے وارث شاہ نے لکھا

(۱۲) مرزا صاحبان دی داستان بارسان بیان :-

حسین شاہ

دے دو مضمون "پیلو راک آواز" اے "صاحبان دا
کردار مری نظر وچ" ایہ دونوں مضمون داستان مرزا
صاحبان بارسان ہیں۔ جنہوں نے پیلو دی مرزا صاحبان
دا کہانی اے۔ حسین شاہ داستان نوں چھری رچر
شکیل نے پیلو دے نان قال پیش کیتی اے اوہ نوں
فکال پیش من دا کارا کہ احمد یار راک اجیا
شاعر اے کہ اپنے نوں پہلے شاعران وچوں
گھنسیں تے نوں عدا اے اوہ پیلو بارسان کہ اے۔

پیلو نال نہ دس تے دی اُس وچ سوز علیہ
من نغابہ کیتی اُس پاتے تے فقرولی دی

حسین شاہ نے مرزا صاحبان دی کہانیاں وچ دس
اے کہ عورت دے چچ روپان وچوں صاحبان وکری
نظر آوے اے کہ اوہ دھی نہیں دے لوپ کون اوہ اپنے
لنگھ کے سوانی آماں دے روپ شکر نہ اہر سکی۔

(۱۳) ڈھول باتشاہ دا کردار :-

"پوز" دے بار سوان

مضمون "شاڈیاں واراں" دا کردار "ڈھول باتشاہ"
دے درجے حسین شاہ ساڈے لوکی ادب دا
اک اہم کردار ڈھول باتشاہ نال سوانوں علوان
آوے اوہ جاتو کروا اے۔ ڈھول باتشاہ

دا کردار پنهانی داستان و ساریان کرداران نالون
 و ده جفتی که اهل کردار است. سیون 2 اویدیان
 کویران و نال نال اویدیان خامیان و میان سیویدیان
 سون

(۱۴) "جنگل داراگها" بار ~~بار~~ بیان :-

مضمون "جنوران و موینه، منیران دیان قلاں" که شایع
 اهل و ج سعید احمد و کلا شایع منقالی درام
 جنیون پنهانی روپ "جنگل داراگها" محمد حسین سید
 میوران و تاسی بار منیران اینان و ج حسین شایع
 و اشان دی جلد و نال نال و ج و ج و ج و ج و ج و ج
 که پیش منظر نال برده سیون انداز و ج پیش کینا
 که اشان بیرون اشانی قدران که دوپان نون این
 منیران کلا مرهول و نیرا است که پیر او و جنوران دی
 سطح کون وی پس کلا دین پندرا است که پیر او
 اینان پیرپان کرکون دی و ج نال کلا ای دگر
 باقرا است

(۱۵) "پنهان راگھویان دی مندی" دا مضمون :-

پورنا و مضمون "پنهان راگھویان دی مندی" دا
 مضمون و ج حسین شایع پنهان نون غریبی
 ودان دا اکبر کینا کینا است که او ای زبانا

دشنادزی ہے شخص دی سپہان کرک اپنے آپ نوں
 عنوان کرکے ایج نہ سہوے کہ اوہ اپنی زبان تہ
 تہذیب و ثقافت کون و الجھ سیک اپنی مری آپ
 مرجان۔ کیوں ہے اپنی زبان تہ ثقافت چھوڑ دینا خودی
 دے مترادف سہنا لے۔

(۱۶) "عشق نے روٹی" دا مضمون:-

"پورن" وچ شامل آخری مضمون "عشق
 یا روٹی" وچ حسن شاہد عشق دی ایہ بیان
 کرن دے نال روٹی دی مقور دی وی گل کئی ہے "عشق
 کے روٹی" اوہناں دی کتاب داسرناواں وی ہے۔ اوہناں
 عشق تہ روٹی نوں اک دوجے لئی لازم و ملزوم
 سمجھا لے۔ اوہناں دا ایہ وی خیال ہے کہ اس
 اپنی پٹیاں سفری رہی نوں رنجو نال پرہیز
 تہ سرمایہ داری دا نظام دیاں کندھاں دھوم کرکے
 پسیناں کھان تہ پرہیز دی روٹی دی بنیادی لوڑ پوری
 جاتے۔

(۱۷) مکرے گل:-

مکرے گل ایہ کہ حسن شاہد
 صرف نقاد سکون اک نوکھ انداز دے شاعر
 افسانہ نگار دے نال نال سفر نامہ نگار وی ہن۔
 اس طرح اوہناں دی بنیادی حیرت دے کی

کار وی مہری ۷۱۔ اعلیٰ جدید علمان و نوبیاں ادبی
تحریر و نوبیاں مہاجری و معاشی روایاں و معاشی
نظریاں و جنگی طرح جانوین۔ حسین و شہید
نے اپنے مہموناں و ج سائنسی بنیادان فراہم
کیستان و بعض مہموناں و ج کھلکی کالماں
وہاں کھلواں اندرون مقصدی شعور نوں نکلائی
مگر پٹیاں مقصد اندر اک نوں و نوں کی تہی
وہی دریافت کی۔
